

RISKZONER

FÖRE / UNDER / EFTER

Innehåll

04

Filippinerna

Katastrofer är en del av vardagen i öriket.

08

Haiti

Det är svårt att förbereda sig för jordbävningar i den bräckliga staten.

12

Meteorologi

Alla gynnas av bra väderprognoser.

14

Kongo

Ebolaepidemin lärde landet om vikten av framförhållning.

18

Niger

Kriskommunikation kan rädda liv.

22

Reservförråd

Också i Finland förbereder vi oss för nödsituationer.

26

Ungdomen

Klimatvänlighet främjas med hjälp av frivilligarbete.

Utgivare: **Finlands Röda Kors**, Fabriksgatan 1a, 00140 Helsingfors. www.rodakorset.fi. Producent och ansvarig redaktör: **Pekka Reinikainen**. Redaktionssekreterare: **Sanna Ra**. Texter: **Teija Laakso**, **Minja Lahdelma**, **Tiina Leinonen**, **Fragkiska Megaloudi**, **Sanna Ra**, **Pekka Reinikainen**, **Reetta Turpeinen**. Konsult i frågor om lättläst språk: **Hermann Majuri**. Landinformation: **Encyclopedia Britannica**, **FRK**, **FN**. Bilder: **Joonas Brandt**, **Zia Ulhaque Himel**, **Victor Lacken**, **Katri Lehtola**, **Kate Marshall**, **Jarkko Mikkonen**, **Sakari Piippo**, **Eve Savonkari**, **Benjamin Suomela**, **Jussi Vierimaa**. Illustrationer i bilagan: **Mikko Saarinen**. Grafik: **Jussi Latvala**. Layout: **Carita Lehtniemi**. Tryckeri: **Grano 2021**.

Filippinska Röda
Korset reser ett
triagetält.

Bild: Kate Marshall/IFRC

28 30

Översvämningar

I Åbo effektiviseras
beredskapen för
översvämningar.

Under-
visnings-
material

Materialen Risk-
zoner har förnyats.

Nöden är redan tillräckligt stor

Enligt FN ökade behovet av humanitär hjälp mätt i pengar från cirka 30 miljarder dollar år 2019 till knappt 40 miljarder år 2020. Andelen behov som blev utan finansiering nästan fördubblades.

Det ökade hjälpbehovet beror framför allt på coronaviruspandemin. Pandemin är också förklaringen till de minskade biståndsmedlen. Huvudfinansiärerna av det humanitära biståndet blev år 2020 tvungna att använda en stor del av sina resurser till att täcka de kostnader som coronapandemin orsakat för dem själva. Under pandemins värsta skede användes till exempel hela 87 procent av finansieringen inom de nationella rödakors- och rödahalvmåneföreningarna i det egna hemlandet.

Coronapandemin är en exceptionell händelse, men år 2020 är även en signal om den framtida utvecklingen. Klimatförändringen kommer sannolikt att öka behovet av hjälp mångfaldigt. Samtidigt är de aktörer som finansierar det humanitära arbetet tvungna att använda mer resurser än tidigare till att hantera de följder som klimatförändringen orsakar för dem själva.

Klyftan mellan hjälpbehovet och de tillgängliga resurserna är redan nu stor, och tecken på följderna av detta syns i kriserna i världen. Allt fler människor är tvungna att lämna sina hemtrakter i hopp om ett bättre och tryggare liv. Människornas rörlighet beskrivs som en folkvandring med omfattande och världsomspännande effekter. Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR finns det för närvarande 82,4 miljoner flyktingar i världen, och i verkligheten troligtvis mycket mer på grund av händelserna i Afghanistan.

Klimatflyktingskap uppstår inte över en natt. Vi har ännu tid på oss att lösa de här problemen i förväg, genom att ha framförhållning. Den ansedda kommissionen Global Commission on Adaptation, som främjar klimatanpassning, har beräknat att världen under det innevarande årtiondet borde använda närmare två biljoner amerikanska dollar till att

hantera de mest sannolika följderna av klimatförändringen och till att lindra dem.

Beloppet är enormt. Coronapandemin har emellertid visat att när nöden är tillräckligt stor kan man hitta ekonomiska resurser. Det är viktigt att inse att nöden som är förknippad med de mest sannolika följderna av klimatförändringen är tillräckligt stor redan i dag.

Även om mängden ekonomiska och övriga resurser som finns tillgängliga för klimatarbetet är en viktig måttstock, är det dock sist och slutligen viktigare hur de här resurserna används. I klimatförändringen är det viktigt att både stoppa den och anpassa sig till följderna av den. Vi måste ägna uppmärksamhet åt båda delarna av ekvationen: både strävan efter att stoppa uppvärmningen innan den blir katastrofal och anpassningen till och hanteringen av konsekvenserna. Röda Korset strävar efter att svara mot behovet genom att hjälpa de mest utsatta att anpassa sig till och förbereda sig för klimatförändringens effekter.

Rödakorsrörelsen har också fäst uppmärksamhet vid att endast en bråkdel av klimatfinansieringen i nuläget riktas till de länder som kommer att drabbas värst av förändringen. Andelen klimatpengar som når ända ner till gräsrotsnivå är ännu mindre än så. Vi anser att de praktiska klimatgärningarna alltid utförs lokalt, och hur vi sist och slutligen kommer att lyckas är det sammanlagda resultatet av dessa lokala prestationer.

Kristiina Kumpula
generalsekreterare

Bild: Jarkko Mikkonen

Filippinerna, katastrofernas högskola

Tropiska stormar, översvämningar, jordbävningar och vulkanutbrott är en del av vardagen i Filippinerna. I öriket har man lärt sig att förutse och förbereda sig för alla slags katastrofer.

ett litet propellerplan stiger mot molnen och försöker hitta en väg genom molnmassan. Tidigare har en varning om en tropisk storm utfärdats, men flygplanet får till slut starttillstånd. Bland molnen kränger planet så kraftigt att färden känns som en bergochdalbana. De värsta krängningarna pågår i ungefär en kvart, sedan når planet lugnare lufttrum ovanför molnen. Eve Savonkari drar en suck av lättnad.

Finlands Röda Kors utsända delegat inom katastrofhantering var på väg från regionerna Camarines Sur och Albay i mellersta Filippinerna, ett område som är känt som en passage för tyfoner. Supertyfonen Goni hade dragit över området, och Savonkari var där för att inspektera skadorna tillsammans med de lokala invånarna. I området finns fyra vulkaner, och tyfonen hade orsakat ett askskred. Många hus hade täckts upp till taket.

Filippinska Röda Korset har startat ett återuppbyggnadsprojekt, där ingenjörer lär hjälpmottagare, timmermän och frivilliga för Röda Korset mer hållbara byggnadstekniker. ”På

det här sättet håller husen bättre för orkaner i framtiden, och byggnadskunskaperna kan användas även annars i den egna byn”, säger Savonkari.

Hennes uppgift är att följa katastrofläget i land- och havsområdena i Filippinerna, och det omfattar katastrofer och konflikter som orsakats av såväl naturen som människan. Arbetsplatsen är Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationens (IFRC) landsrepresentation, och hon hjälper också filippinska Röda Korset med att till exempel utarbeta värdanden om nödhjälp. Sådana behövs, eftersom Filippinerna är ett av världens mest katastrofdrabbade länder.

Mest följer man de tropiska cyklonerna, det vill säga tyfonerna. Landet skakas av i medeltal 20 stormar varje år. ”De är verkligen oförutsägbara, eftersom ett lågtryck kan bli riktigt kraftigt på bara några timmar”, säger Savonkari.

Alla stormar ger dock inte upphov till förebyggande åtgärder innan en tyfon slår till. I åtgärderna bedömer man hurdana skador som kan förväntas, vad olika vindförhållanden

**I ETT ÅTERUPPBYGGNADSPROJEKT
LÄR INGEGÖRER, HJÄLPMOTTAGARE,
TIMMERMÄN OCH FRIVILLIGA
HÅLLBARARE BYGGNADSTEKNIKER,
SÅ ATT HUSEN I FRAMTIDEN
HÅLLER BÄTTRE FÖR ORKANER.**

I återuppbyggnaden deltar såväl hjälpmottagare som lokala timmermän.

Eve Savonkari lyssnar när en lokal kollega tolkar en hjälpmottagares berättelse för henne.

På filippinska Röda Korsets centralbyrå i Manila följer man noggrant väderinformationen.

ALLA DESSA NATURKATASTROFER INNEBÄR ATT FILIPPINSKA RÖDA KORSET HAR BLIVIT EN MYCKET EFFEKTIV OCH SNABB AKTÖR.

kan ge upphov till, huruvida det räcker att människorna stannar hemma eller om man måste evakuera och bygga skydd.

”Det finns verkligt exakta kriterier för hur man förutspår skadorna efter en tyfon: vad är vindhastigheten, regnmängden och våghöjden samt hurudana är de översvämningshotade områdena? Hur mycket vatten väntas, hur mycket regnar det och hur många människor bor det i området? Det lokala meteorologiska institutet försöker förutspå var tyfonen slår till och hurudant byggnadsbeståndet är där. På så sätt försöker man minimera skadorna”, förklarar Jukka-Pekka Kaasinen, som är beredskapskoordinator vid IFRC:s regionala kontor Asia Pacific med representationen i Manila som stationeringsort.

Dessutom kan man förstärka bostäderna i förväg, evakuera boskopen till trygga platser samt i mån av möjlighet skörda i förtid och flytta lagren undan översvämningarna. Filippinska Röda Korset har en ledande roll i det förebyggande arbetet och har ett nära samarbete med de lokala myndigheterna. ”Också i Finland agerar myndigheterna på samma sätt, men den filippinska statens krafter räcker inte till allt, så Röda Korset hjälper till”, berättar Kaasinen.

Ledaren för filippinska Röda Korsets katastrofberedskapsenhet, Criselda Longga, har en nyckelroll, och på basis av hennes instruktioner bereder Savonkari vädjanden om nödhjälp, det vill säga finansiering. ”I mitt arbete följer jag informationen från mina experter på meteorologi och vulkanisk aktivitet. I områden som är utsatta för översvämningar och stormar finns det ofta också en risk för vulkanutbrott”, säger Longga.

Och som om inte det skulle räcka, inträffar det varje dag flera små jordbävningar med magnituden 2–3 i Filippinerna, antingen på fastlandet eller i havsområdena runt omkring. Man känner inte nödvändigtvis av ens alla små jordbävningar, men många gånger får de byggnaderna att skaka. Alla dessa naturkatastrofer

Målet för filippinska Röda Korset är att det i varje familj ska finnas åtminstone en frivillig.

Filippinerna

- Huvudstad: Manila
- Areal: 300 000 km²
- Folkmängd: 111 109 000
- Folktäthet: 370,4/km²

Fakta:

USA erövrade örriket Filippinerna från Spanien i ett krig år 1898 och beviljade landet självstyre år 1935. År 1946 blev Filippinerna en självständig suverän stat.

Filippinerna är ett av de länder i världen som är mest utsatt för naturkatastrofer. Varje år påverkar i medeltal 20 tyfoner området, som ligger i en zon i Stilla havet med hög risk för tsunamier. I området finns dessutom åtminstone 16 aktiva vulkaner, och jordbävningar är vanliga.

Filippinska Röda Korset är en samarbetspartner för Finlands Röda Kors i katastrofberedskapen. När supertyfonen Haiyan slog till år 2013 visade programmet som genomfördes i provinsen Aklan hur effektivt det var. De materiella skadorna var stora, men antalet människooffer litet.

innebär att filippinska Röda Korset har blivit en mycket effektiv och snabb aktör.

”Det är utmanande att arbeta i örriket, men vi har lyckats grunda ett kontor i varje provins. Vårt mål är att det ska finnas en frivillig i varje hem och att bysamhällena ska vara uthålliga inför katastroferna”, säger Longga.

Det behövs motståndskraft, eftersom klimatförändringen redan nu har ökat antalet naturkatastrofer och deras styrka. ”När jag var barn översvämmades området kring huvudstaden Manila en gång på fem eller tio år. Nu är det översvämningar varje år, och vattnet kan stiga flera meter, ända upp till andra våningen i byggnaderna”, berättar Longga.

Väderfenomenen La Niña och El Niño ökar risken för katastrofer. När La Niña tidigare uppträdde med 5–10 års mellanrum, är intervallet i dag två år. När fenomenet sammanfaller med monsunperioden är risken för långvariga och kraftiga regn samt lerskred till följd av regnen större än vanligt. El Niño i sin tur för med sig torka, som påverkar jordbruket. Skördarna blir små och jordbrukarna är tvungna att ty sig till mathjälp. Situationen har redan nu orsakat demonstrationer och personskador. Det har funnits ett behov av Röda Korsets hjälp.

”Här är katastrofer en del av var-

dagen”, konstaterar Kaasinen, som bott 2,5 år i Filippinerna. Gemenskapen mellan människorna när nöden drabbar dem har gjort intryck på honom. ”Man ser det nödvändigtvis inte i vardagen, men när någonting händer tar man grannarna och alla andra i beaktande, man tar hand om kompiserna och kanske låter någon bo hos sig. Man tänker inte bara på sig själv.”

När en tyfon eller en översvämning närmar sig eller en jordbävning inträffar kommer det ett SMS från myndigheterna till mobilen och den vibrerar: Varningsmeddelande! Stanna hemma!

För sådana situationer har Kaasinen och Savonkari alltid ett hemförråd för minst två veckor och flera dunkar vatten, tiotals liter, hemma. Därtill har de en vattentät evakueringsryggsäck med sådan utrustning som gör att de vid behov klarar sig utomhus över natten.

”Lite skydd, såsom en sopsäck, en kopia av passet, kontanter, lite mat, en vattenflaska, en hjälm, lite hygienartiklar, myggit, ansiktsmasker, handskar, en pannlampa, reservström, solkräm och så vidare”, räknar Kaasinen upp. Bredvid ytterdörren där hemma står ett par skor, om de blir tvungna att snabbt lämna huset.

I sin ryggsäck har Savonkari dessutom en finsk specialitet.

En ask Sisu. ■

En insikt kan rädda liv

Biståndsarbetare Tiina Leinonen förde dagbok under biståndsoperationen som efterföljde jordbävningen i Haiti hösten 2021.

21.9

I centrum av staden Les Cayes har jordbävningen fått ett våningshus för 15 familjer att rasa. Förstörda hus syns här och där längs vägarna, men det är svårt att veta vilka av dem som blev förstörda i den kraftiga jordbävningen i augusti 2021 och vilka som har förstörts i tidigare skalv eller orkaner. Haiti ligger vid skarven mellan två kontinentalplattor och på en rutt där orkaner drar fram. Jordbävningar och orkaner är vanliga.

Genast efter katastrofen undersökte Röda Korsets experter de områden där mest hjälp behövs. Därför restes fältsjukhuset som Finlands och Kanadas Röda Kors hade skickat i Les Cayes, som ligger i sydvästra Haiti. Det var det område som drabbades värst av jordskalvet.

22.9

Jordbävningarna som inträffade i landets huvudstad Port-au-Prince år 2010 och nu i Les Cayes var lika kraftiga. Jordbävningen i Les Cayes förstörde hem, skolor och sjukhus. Omkring 130 000 hem skadades så mycket att de blev oboeliga, men jordbävningen krävde betydligt färre dödsoffer än den som drabbade huvudstaden mer än tio år tidigare.

Det kryllar av biståndsarbetare i området som inspekterar skadorna och kartlägger hjälpbehovet. Jag rycker Amos Luis, som är ordförande

för den lokala avdelningen inom Haitis Röda Kors, i ärmen och ställer några frågor. Han vill dock inte jämföra de två kraftiga jordbävningarna i Haiti sinsemellan, eftersom de inträffade i olika områden.

I Port-au-Prince bor det nästan 35 000 människor per kvadratkilometer, medan människorna bor glesare i Les Cayes, 220 per kvadratkilometer. I Finland är motsvarande siffra cirka 18 invånare per kvadratkilometer. I Les Cayes kom skalvet som en överraskning, eftersom man ännu inte hade någon tidigare erfarenhet av stora jordbävningar.

23.9

I Haiti har man tagit lärdom av jordbävningen i Port-au-Prince. En lokal läkare som arbetar på Röda Korsets sjukhus anger en orsak till varför dödstalet nu blev mycket lägre.

För tio år sedan sökte människorna skydd inne i byggnader när marken började skaka. Efter 2010 har befolkningen fått instruktioner om att springa ut om byggnaden inte är verkligt stabil. Ibland kan bara en sådan liten sak ha en stor, livräddande effekt.

Även Röda Korset har ordnat utbildningar och förmedlat samma budskap som staten om att man ska rädda sig ur byggnader som störtar samman. På tv visades infonutttar som uppmanade folk att också undvika trappor, eftersom de vanligtvis rasar först. Det fäster jag uppmärksamhet vid på platser som har förstörts av jordbävningen. Hälften av byggnaderna har alltid störtat samman där trapporna finns.

Många som bor på landsbygden i

Les Cayes berättar att de flytt ut ur sina hus och ut på bakgården när husen störtade samman. Också en man som jag träffade vid utdelningen av biståndspaket hade gjort likadant. Familjen hade byggt ett tältliknande skydd på sin bakgård, där de fortfarande bor.

24.9

I jordbävningsområdena förbereder man sig även för myndigheternas uppmaningar om att göra påsar, som är lätta att ta med sig om en jordbävning inträffar. Mediciner, pengar, myggnät, en extra omgång kläder, visselpipa (som man kan blåsa i om man hamnar under spillrorna av en byggnad) och annan viktig egendom. Den lilla påsen hjälper tillfälligt när nöden är som störst. Dock bygger man inte upp sitt liv igen med den.

Många i överklassen blev fattiga på ett ögonblick när jordbävningen förstörde deras hem. En del av dem bor nu i kojliknande konstruktioner som syns längs vägarna som korsar den södra provinsen. Livet rasade bokstavligen samman runt omkring dem.

Största delen av Haitis befolkning är fattiga, och av naturkatastroferna lider familjerna i slumområdena mest. Det lokala Röda Korset försöker hjälpa dem först. Familjer med flera barn, gravida kvinnor och barn som förlorat sina föräldrar fick hjälp först.

Genast efter jordbävningen började det lokala Röda Korset i Les Cayes dela ut presenningar och byggmaterial, som familjerna kunde använda för att bygga nödbostäder av. Lösningen är naturligtvis tillfällig, men i

En läkare bar hem 11-åriga Jameslee Thermitus från sjukhuset intill. Han hade ett djupt öppet sår i benet som syddes ihop.

Haiti:

- Huvudstad: Port-au-Prince
- Areal: 27 750 km²
- Folkmängd: 11 400 000
- Folktäthet: 335/km²

Fakta:

Haiti är en gammal fransk koloni, där rötterna till den strukturella fattigdomen går tillbaka ända till 1800-talet. Haiti är det fattigaste landet på det västra halvklotet och ett av de fattigaste länderna i världen.

De livsviktiga strukturerna och den ansträngda ekonomin i det haitiska samhället led ytterligare av jordbävningen år 2010 och orkanen Matthew, som drabbade landet år 2016.

Därtill orsakar politiska oroligheter och gängväld instabilitet och otrygghet.

Finlands Röda Kors deltog i hjälparbetet efter jordbävningen i Port-au-Prince år 2010. Även då, liksom nu år 2021, skickades ett fältsjukhus till platsen.

**I JORDBÄVNINGEN VAR DET MÅNGA SOM BRÖT
SINA BEN. OCKSÅ HAITI BORDE PÅ NÅGOT
SÄTT KUNNA KOMMA PÅ FÖTTER IGEN.**

Haiti har det tillfälliga en tendens att bli permanent. En del berättar att de har bott i sina presenningskojor i flera år efter de tidigare katastroferna. Haiti är ett av världens fattigaste länder, och samhället stöder inte de som hamnat på botten.

25.9

Haitis Röda Kors har 4 000 driftiga frivilliga i området kring Les Cayes och därtill tusen "slumrande" frivilliga. Också många av de flitiga frivilliga har förlorat sina hem. Ändå känner de att det är värdefullt att hjälpa andra.

Internationella Röda Korset har ordnat utdelning av hygien- och hushållsartiklar samt byggmaterial. De frivilliga och biståndsarbetarna svettas i den tropiska hetten. Ett set med tre paket biståndsmaterial väger 40 kg.

Den frivilliga Ponfil Widson bär materialpaket från Röda Korsets distributionsställe till en plats bredvid hjälpmottagarnas mopeder. Han har rest runt till alla hörn av sitt hemland för olika uppdrag under sina elva år som frivillig, trots att han är bara 25 år gammal. Återhämtningen från katastroferna skulle gå ännu långsammare utan sådana som Widson.

26.9

Små fötter kommer intultande. Många av fältsjukhusets patienter är barn, under den första veckan nästan alla. Föräldrarna har klätt barnen i deras finaste kläder. Ett läkarbesök är en stor händelse.

En kirurg och en fysioterapeut tar bort gips av stora och små patienter som skadat sina armar eller ben i jordbävningen. Det är precis rätt tillfälle för fysioterapi. Sami Jukkala lär patienter att gå med kryckor eller ger annan vård som stärker rörligheten. Dagens sista patient orkar inte gå med kryckorna ända till tältets dörr. Hen lämnar sjukhuset i rullstol.

I beredskapen för katastrofer är det viktigast att veta hurudan hjälp som behövs. Därför måste sådana länders rödakorsorganisationer som arbetar i riskzoner vara beredda på att be andra om hjälp.

27.9

Sjukhuset ser fint ut när man ser det från högsta bänkraden på läktaren vid idrottsplatsen intill. Ett tjugotal vita kupoler reser sig på den steniga marken som ur tomma intet. När det är klart väder ser man rök som ringlar sig i slingor från topparna av de närliggande bergen. Synen påminner om ett enormt rymdlandskap.

Precis bredvid finns den haitiska verkligheten. På idrottsplatsen bor 150 familjer i konstruktioner som byggts ihop av plastpresenningar. Nästan alla idrottsplatser i Les Cayes verkar användas på samma sätt. Jordbävningen bara ökade antalet familjer som bor i presenningstälten.

Många av de som bor på planen intill besöker fältsjukhuset för att visa upp skadorna de fått i jordbävningen. Förutom de synliga skadorna – benbrott och öppna sår – går många igenom jordskalvet i tankarna. De måste få möjlighet att behandla sina posttraumatiska symtom, det vill säga symtomen efter den traumatiska händelsen. Det finns det lyckligtvis möjlighet till på sjukhuset, eftersom det finns tillgång till psykiskt stöd.

28.9

En gräddtårta har dekorerats med ett rött kors och en röd halvmåne. På ballongerna som svävar under tältets tak står det I love you, mean it. Det lokala Röda Korset har dekorerat personalens paustält för fest. Vid sjukhusets öppningsceremoni betonar Guiteau Jean-Pierre, läkare och ordförande för Haitis Röda Kors, att fältsjukhuset är den viktigaste hjälpen som betjänar jordbävningens offer i området.

Fältsjukhuset stöder den lokala hälso- och sjukvården, eftersom båda de offentliga sjukhusen i området och det förmånligaste privata sjukhuset skadades i jordbävningen. Utöver sjukhustälten och -utrustningen ingår även avgiftsfria poliklinik- och sjukhustjänster samt mediciner i paketet. Den offentliga hälso- och sjukvården kostar i Haiti, och alla har inte råd med den. Största delen av haitierna lever på under en euro per dag.

2.10

Haiti har inte lämnats ensamt i nöden. Om det vittnar enheterna som snabbt inrättades av internationella biståndsorganisationer och organisationernas bilar som susar förbi på de gropiga vägarna i Les Cayes. Nöd hjälpen kom snabbt igång i Haiti, eftersom staten hade förberett sig för att be om hjälp om en katastrof inträffade.

Jag får åter igen syn på ordföranden för det lokala Röda Korset. Han har funderat på min fråga och säger att det här är något man lärt sig av de andra katastroferna. Att man vet hur man ber om internationell nödhjälp är en del av beredskapen för om det värsta skulle hända. Genast efter att jordbävningen hade inträffat fick man hjälp till området även av andra organisationer, bland annat Finlands Röda Kors.

I jordbävningen var det många som bröt sina ben. Också Haiti borde på något sätt kunna komma på fötter igen.

4.10

I operationssalen pratar man engelska, franska, kreolska och finska. Internationella och lokala sjukskötare och läkare har anställts för att fortsätta driva sjukhusets verksamhet. Röda Korset arbetar alltid tillsammans med lokalbefolkningen, annars är hjälpen inte hållbar.

Anestesiologen, det vill säga narkosläkaren, Siru Vartiainen och kirurgen Lotta Purola övervakar läkarnas arbete under operationerna. Den lokala anestesiologen har även tidigare arbetat för Röda Korset, men kirurgerna är nya inom sina respektive områden. Purola berömmar deras oklanderliga arbete.

Man har fått igång sjukhusets verksamhet, och den lokala vårdpersonalen ansvarar för de internationella biståndsarbetarna. De finländare som kom först har redan återvänt hem. Fältsjukhuset betjänar nu omkring 200 patienter per dag, trots att kriterierna för att få vård är mycket högre än på sjukhusen i Finland. ■

Rose Darlenes andra barn föddes på sjukhusets förlösningssavdelning med hjälp av lokala barnmorskor.

De haitiska barnmorskorna går runt på sjukhusets område tillsammans med läkaren Leena Alanne från Finlands Röda Kors.

Vårt gemensamma väder

Redan under nästan femtio års tid has Meteorologiska institutet hjälpt utvecklingsländerna att förbättra sina väderprognoser. Mer exakta prognoser kommer att hjälpa vara bättre förberedd och undvika förstörelse.

En liten och anspråkslös bondgård högt upp i bergen i Kirgizistan, omgiven av grönskande, vackra landskap. På gården står invånare i tre generationer: mor- eller farföräldrar, barn och barnbarn. På gården finns också katter, hundar, getter och får, och förvåningen över de internationella gästerna är påtaglig. Det är alltså inte fråga om någon vanlig väderstation.

Familjen visar upp observationsanordningen, som ser ut som en vanlig termometer. Familjen har läst av den i flera årtionden redan, från generation till generation, varje dag vid vissa klockslag. Vi går in i huset för att se hur observationsdata förmedlas. Det finns en uråldrig apparat för morsesignalering, som används för att skicka informationen vidare till väderjouren i huvudstaden Bisjkek.

En händelse som inträffade för ett tiotal år sedan kommer Harri Pietarila, chef för Meteorologiska institutets internationella experttjänster, särskilt väl ihåg. Han leder den enhet som hjälper systerinstitutet, det vill säga meteorologiska institut och vädertjänster i utvecklingsländerna, att effektivisera sin verksamhet för väderprognoser, så att de kan förmedla bättre väderprognoser till befolkningen.

”Det är viktigt att ha beredskap för farliga väderfenomen. Man måste veta när en storm kommer och var den slår till, så att man kan förbereda

sig”, säger Pietarila.

Hjälpen innebär att utbilda den lokala personalen samt att installera system och program som Meteorologiska institutet i Finland har utvecklat. ”Vi exporterar inte teori utan praktik, det vill säga vi strävar efter att utveckla exakt samma funktioner som Meteorologiska institutet i Finland har”, berättar Pietarila.

Att observera vädret görs på samma sätt överallt, men i utvecklingsländerna görs det för hand och långsamt, medan arbetet i de rikare länderna i stor utsträckning är automatiserat. På de meteorologiska

stationerna mäter man grundstorheter, det vill säga temperatur, vindens riktning och styrka, lufttryck, regnmängd och luftfuktighet. I många länder registreras observationerna fortsättningsvis för hand i ett häfte, och det kan ta upp till flera veckor att förmedla informationen.

”Om observationsdata inte samlas in så ofta är det svårt att förutspå vädret. Till exempel stormar kan uppstå mycket snabbt. För att vi ska kunna förlänga prognostiden måste vi kunna utnyttja observationerna och väderprognoserna i realtid”, säger Pietarila.

Han har varit med och moderniserat den meteorologiska kompetensen i Nepal i över tio år redan. ”I början av projektet gjorde man endast endagsprognoser där, och också det gjordes dåligt. Vi satte tredagarsprognoser som mål, eftersom i syn-

Fakta:

Röda Korset och Meteorologiska institutet har länge samarbetat för att förbättra prognosarbetet, varningssystemen och beredskapen i utvecklingsländerna, till exempel Malawi, önationerna i Stilla havet och Nepal.

Inom samarbetsmodellen stöder Meteorologiska institutet ländernas förmåga att producera tillförlitlig väder- och klimatinformation samt förhandsvarningar. Röda Korset ansvarar för att varningarna inkluderas i de nationella och internationella systemen för varningar i ett tidigt skede samt att de når ända ner till individnivå. Målet är att täcka hela värdekedjan: främja allt bättre användning av vädertjänster och -prognoser samt säkerställa att tjänsterna är nyttiga och begripliga.

Enskilda projekt och expertsamarbeten är under planering.

Samarbetet med det lokala meteorologiska institutet i Nepal har pågått i 20 år redan

I Uzbekistan byggdes en ny automatisk väderstation.

Apparaten för morsesignalering på väderstationen i Kirgizistan används numera endast som reservutrustning.

nerhet lantbruket skulle ha nytta av sådana”, berättar han.

Världsbanken har investerat mycket i projektet, 30 miljoner dollar, för moderniseringen av infrastrukturen. Från Finland har man fått utvecklings-samarbetsmedel för en utbildning, där man lär den lokala personalen att använda ny utrustning och en numerisk väderprognosmodell, som är ett dataprogram.

I bland annat Nepal har Meteorologiska institutet samarbetat med Finlands Röda Kors, som i sin tur har en samarbetspartner i Nepal. Pietarila berömmar samarbetet, där Röda Korset har funderat över hur varningarna ska genomföras, så att människorna förstår dem och förstår vad de ska göra med informationen, det vill säga hur de ska förbereda sig. ”Vi har genomfört fina projekt, där vi

har lyckats skapa en hel värdekedja från observationer och väderprognoser till varningar ända ner på bynivå. Vi har med andra ord lyckats skapa åtgärder som gör att människor inte dör när en storm kommer”, berömmar Pietarila.

Precis som i Finland är tv-meteorologerna i många utvecklingsländer fackmän med utbildning som man litar på. I Nepal inrättades även en tv-studio med hjälp av projektmedlen, där meteorologerna själva kan göra program för väderprognoser och erbjuda dem åt den lokala tv-kanalen.

”I Nepal har vi nu kommit så långt att vi kan göra prognoser för upp till tio dagar. Vi fortsätter ännu att utveckla hur olika användare ska kunna utnyttja prognoserna, till exempel flygtrafiken, jordbruket och små

Nepal:

- Huvudstad: Katmandu
- Areal: 147 181 km²
- Folkmängd: 30 386 000
- Folktäthet: 206,4/km²

Fakta:

Demokratiska förbundsrepubliken Nepal var ett kungadöme ända till år 2008. I landet pågick ett inbördeskrig mellan år 1996 och 2006, och det är ett av världens fattigaste länder: omkring en tredjedel av nepaleserna lever under fattigdomsgränsen. Översvämningar, jordbävningar och jordskred är vanliga i de norra bergstrakterna, där över 80 procent av befolkningen bor. Nepals Röda Kors har stor erfarenhet av naturkatastrofer, och dess nätverk omfattar hela landet. Finlands Röda Kors bedriver utvecklings-samarbete för att förbättra hälsan och stöder stärkandet av nätverket av frivilliga inom Nepals Röda Kors.

samhällen”, säger Pietarila.

Över tio år tillsammans och i samma land kan kännas som en lång tid. Men i till exempel Sudan har Meteorologiska institutet arbetat ända sedan 1980-talet, och stödet fortsätter. Pietarila poängterar att arbetet med utvecklingsländer är mycket långsiktigt. ”För att få till stånd hållbara resultat krävs tålmod. Samhällen och deras välstånd utvecklas inte på ett ögonblick, och det meteorologiska området kan inte heller utvecklas snabbare än de ramvillkor som möjliggör förändringen.” Det är till exempel inte värt att förnya alla apparater på en gång, eftersom de kräver underhåll och reservdelar samt att man lär sig att använda dem.

För närvarande har Meteorologiska institutet cirka 20 projekt på gång. De första projekten startades redan på 1970-talet i Afrika, och totalt har institutet genomfört projekt i över 100 länder i Afrika, Asien, Latinamerika, Karibien och Stillahavsområdet.

Projekten samordnas via Meteorologiska världsorganisationen, men ofta ber man Finland om hjälp separat. ”Finland är en av de största aktörerna i världen inom det meteorologiska området, så många gånger vill de officiella delegationerna besöka vårt institut. Vi har ett gott rykte och vår kompetens värdesätts”, berömmar Pietarila.

I Finland är vi vana vid årstidernas växlingar och överraskande vändningar. Enligt Pietarila är det i själva verket mycket svårare att förutspå vädret i Finland än till exempel i många länder i Afrika, där variationerna i vädret är mycket små under långa perioder. ”I Finland kan vi göra exakta prognoser för bara någon dag framåt, men här kan vi inte göra lika tillförlitliga säsongsprognoser som i Afrika.”

Som inom utvecklings-samarbete i allmänhet väger solidariteten gement mot andra tyngst, men också det gemensamma bästa. ”Vädret är gemensamt för hela jordklotet. Det som händer i Stilla havet påverkar vädret i Finland om några dygn. För att vi också i Finland ska kunna göra exakta prognoser, behövs observationsdata ända från Nepal”, förklarar Pietarila. ■

Kompetens och mod behövs Lärdomar av ebola

Virus följer inte gränserna på kartan. Epidemier kan inte kvävas om vanliga människor inte förstår vad det är fråga om. När man kan tyda varningstecknen är det enklare att förbereda sig.

Epidemier startar alltid från en människa någonstans i ett samhälle, en by eller en stad. Epidemier slutar också alltid på samma sätt, med en sista patient någonstans. Mellan den första och den sista patienten ryms det tusentals, miljontals eller tvåhundra miljoner andra, men början och slutet är lika, en människa i vardera ändan.

Hur många människor som sist och slutligen insjuknar beror på framförhållningen.

”Om man gör rätt kan en hotande epidemi som brutit ut som en farlig sjukdom kvävas i sin linda. Då finns det i bästa fall endast några andra insjuknade mellan den första och den sista patienten. Om man misslyckas grundligt ryms det hundratals miljoner där emellan, som i fallet med coronaviruspandemin”, säger Tiina Saarikoski, direktör för Finlands Röda Kors internationella verksamhet.

Hon är ett proffs inom katastrofhälsa och ledde internationella Röda Korsets ebolasjukhus i Kenema i Sierra Leone år 2014 samt internationella Röda Korsets ebolaoperationer i Demokratiska republiken Kongo år 2018.

Ebola är en farlig blödarfeber som det utvecklades ett vaccin för först för ett par år sedan. Den smittar lätt mellan människor via sekret, så bi-

ståndsarbetarna måste skydda sig bra. Ebola är även förknippad med många myter och mycket misstro, så ibland var folk fientligt inställda till hjälparna.

KEDJA AV FRAMFÖRHÅLLNING

”En av de viktigaste sakerna jag har lärt mig av ebola är att förstå att epidemier och pandemier inte kan lösas uppifrån och ner, genom bestämmelser. Människorna måste förstå vad det är fråga om, vad de ska göra och sedan verkligen agera enligt det.”

Eftersom ebola var förknippad med mycket rädsla, kunde eller vågade människorna inte alltid berätta för

myndigheterna om vad som var på gång. När de första patienterna dök upp borde framförhållningskedjan sättas igång.

”När en situation uppkommer borde någon signalera att allt inte står rätt till i deras by. Och meddela att fler människor än normalt dör eller att alla på något underligt sätt har blivit sjuka”, beskriver Saarikoski.

En bra, övergripande hantering börjar alltså på gräsrotsnivå, bland vanligt folk, det vill säga där Röda Korset och dess frivilliga ständigt är närvarande. Enligt Saarikoski borde det i de lokala samhällena finnas kunskaper om hälsa, människor som kan och vågar vidareförmedla informationen om onormala observationer.

”I Finland är det tydligt vad som gäller. Om man upptäcker en smittsam sjukdom går maskineriet igång,

Demokratiska republiken Kongo

- Huvudstad: Kinshasa
- Areal: 2 345 410 km²
- Folkmängd: 105 059 000
- Folktäthet: 44,8/km²

Fakta:

En gammal belgisk koloni och Afrikas tredje största stat, som fram till år 1997 var känd under namnet Zaire. Landets ekonomi baserar sig på mineraler och lantbruk, och det är ett av världens fattigaste länder. I landet finns väpnade grupper, och i synnerhet i de östra delarna förekommer oroligheter. Över fem miljoner kongoleser lever som internflyktingar i landet, och hela 20 miljoner människor lider av osäker livsmedelsförsörjning.

I Kongo är ebola en endemisk sjukdom, vilket betyder att epidemier bryter ut då och då. Den värsta epidemin under senare tid inträffade år 2018. Finlands Röda Kors har skickat biståndsarbetare som stöd för hälso- och sjukvården i Kongo i stävandet av epidemierna.

Tiina Saarikoski

NÅGON MÅSTE SIGNALERA OM ATT FLER MÄNNISKOR ÄN NORMALT DÖR ELLER ATT ALLA PÅ NÅGOT UNDERLIGT SÄTT HAR BLIVIT SJUKA.

och lagstiftningen stöder det”, säger Saarikoski.

Annat är det i de bräckligaste staterna, som Sierra Leone. Där är Röda Korsets uppgift att ge stöd, men det kan inte ersätta de offentliga hälso- och sjukvårdstjänsterna.

LÄRDOMAR AV EBOLA

Man lyckades kväsa ebolaepidemin i västra Afrika, men några år senare utbröt en ebolaepidemi i Equatoria i nordöstra Kongo. Ebola kommer ursprungligen från Kongo och har fått sitt namn från Ebolafloden.

Tiina Saarikoski berättar hur frivilliga med erfarenheter från Equatoria kom till staden Beni nära gränsen till Uganda, där ebola blossade upp härnäst. ”Vi var ganska bra redan i Beni. Efter det påträffades fall i staden Goma, där läget var värre, ibland till och med hotande. Istället för att endast förekomma i avlägsna

byar i djungeln fanns den mycket smittsamma sjukdomen plötsligt i närheten av folkrika områden.”

Man fick läget under kontroll mycket tack vare beredskap och förberedelser samt genom att utnyttja tidigare erfarenheter. Ebola har dock inte utrotats helt och hållet, utan på nyheterna kan man höra om nya, färskasjukdomsfall i Beni, så arbetet fortsätter.

MER TILLSAMMANS

Epidemiberedskapen beror på hur bra den lokala hälso- och sjukvården fungerar. Under coronapandemin har det i Finland funnits en oro över huruvida intensivvården räcker till åt alla. Samtidigt finns det länder i världen som kanske endast har två respiratorer i hela landet.

”Det räcker inte att det i de rika länderna i norr finns strukturer och tjänster i världsklass. Överallt i värl-

Begravnings-
teamet vid Libe-
rias Röda Kors
transporterar en
person som
avlidit i ebola i
Paynesville
under epidemin
i västra Afrika
år 2014.

den borde det finnas ett offentligt hälso- och sjukvårdssystem på en viss miniminivå”, säger Saarikoski.

Det är enklare sagt än gjort. De rika länderna förstår vikten av ett globalt hälso- och sjukvårdssystem, men det har inte hindrat dem från att till exempel roffa åt sig coronavaccin.

”Det är givetvis naturligt att alla stater upplever att det är viktigt att ta hand om sina egna medborgares välbefinnande. Men ingen kan stänga sina gränser så lufttätt att inte vissa hälsorisker skulle kunna ta sig över dem”, konstaterar Saarikoski.

Internationella Röda Korset har betonat att vaccinationsgraden sist och slutligen inte är tillräckligt hög någonstans förrän den är heltäckande överallt i världen.

”Det är ett stort arbete att göra världen till en bättre plats för oss alla, men det finns sist och slutligen inget annat fungerande alternativ. ■

FÖRE / UNDER / EFTER

Finlands Röda Kors och vetenskapscentret Heureka samarbetar i en värld av katastrofer

Vetenskapscentret Heurekas utställning Mitt i katastrofen, kompletterande material till Heurekas lärtjänster, materialen Riskzoner kring global fostran i Röda Korsets läromedelstjänst samt de tryckta och digitala versionerna av denna upplaga av tidskriften Riskzoner ger tillsammans en exceptionellt heltäckande översikt över katastrofernas värld.

Heureka öppnar utställningen Mitt i katastrofen den 20 november 2021, och den pågår till slutet av september 2023. Utställningen berättar om en värld av katastrofer och fördjupar sig i synnerhet i frågor kring stärkandet av motståndskraften (resiliensen) hos de samhällen som lider av katastroferna.

Det finns områden på jorden där naturkatastrofer är ett återkommande fenomen. För de som bor där är det extremt viktigt i vilken utsträckning vi kan förhindra eller lindra katastroferna och skadorna de orsakar samt hur dessa samhällen bäst ska klara de mest oundvikliga naturfenomenen.

Finlands Röda Kors har samarbetat med Heureka i planeringen av innehållet i utställningen Mitt i katastrofen. Den här tidningen och det digitala undervisningsmaterialet Riskzoner är en del av samarbetet mellan Röda Korset och Heureka. Vi samarbetar även på andra sätt i anknytning till utställningen.

Att stärka samhällen som är utsatta för naturkatastrofer och andra katastrofer är en viktig del av Röda Korsets arbete. I det här arbetet har Röda Korsets utbildade frivilliga en nyckelroll: de är en varaktig del av sina respektive samfund. När en katastrof slår till är de först också offer som alla andra, men när dam-

met har lagt sig är de de första hjälparna. Efter katastrofen försöker de lära sig av det de har upplevt och hitta de bästa sätten att förhindra eller lindra eventuella skador i framtiden. Röda Korset arbetar aktivt i alla faser: innan någonting händer, under katastrofen och efter den.

”Expertstödet från Röda Korset har varit oersättligt i planeringen av utställningens innehåll. Allt sedan början av projektet har många frivilliga och anställda som arbetar med olika uppgifter svarat på våra frågor, deltagit i idéskapandet och på många olika sätt erbjudit sitt sakkunniga stöd”, berättar utställningsplaneraren Emmi Huhtaniemi vid Heureka.

Utställningen lämpar sig för alla som är intresserade av ämnet. På typiskt Heurekavis erbjuder den interaktiva upplevelsen någonting nytt även för de som känner till ämnet. Majoriteten av besökarna på Heureka är familjer och skolelever, och man har valt att behandla det utmanande ämnet ur ett perspektiv som lämpar sig även för barn och unga.

Utställningen Mitt i katastrofen kombinerar aktivt vetenskapscenterinnehåll med upplevelsebaserad konst. Ett viktigt element i utställningens framställning är de audiovisuella videokonstverk som Bordos Artworks har producerat, där besö-

karna får uppleva stora naturkrafter.

”Samarbetet med vetenskapscentret Heureka har varit djupt och inspirerande från första början. Själva utställningen, de element som knutits till den via Heurekas lärtjänster, Röda Korsets Riskzoner-material kring global fostran i portalen www.sproppimateriaalit.fi samt de tryckta och digitala versionerna av tidskriften Riskzoner kompletterar varandra på ett fint sätt”, säger Pekka Reinikainen, expert på påverkansarbete som samordnat samarbetet för Röda Korsets del.

I detta nummer av Riskzoner, som du har i din hand, ligger fokus på att undersöka bland annat hur man förbereder sig för katastrofriskerna och hur motståndskraften i de katastrofdrabbade samhällena kan förbättras innan någonting händer.

Numret som kommer ut i september 2022 berättar vad som händer när riskerna blir verklighet och en katastrof inträffar. I januari 2023 behandlar tidskriften Riskzoner de utmaningar som följer på en katastrof: hur man bäst lär sig av det man har varit med om och hur dessa lärdomar kan omvandlas till handling för att minimera skadorna i framtiden.

Tidskriften Riskzoner delas ut gratis i bland annat vetenskapscentret Heurekas lokaler. ■

Vari ligger motståndskraften?

Motståndskraft är sist och slutligen en enkel sak. Utan paraply blir du blöt, men om du är proaktiv och förberedd klarar du dig torrskodd. Detsamma gäller också i mer komplicerade ekvationer.

Enligt världsbanken ger varje euro som investeras i motståndskraftig infrastruktur besparingar på ungefär fyra dollar när man mäter förlusterna som katastroferna ger upphov till. Heurekas utställning Mitt i katastrofen uppmanar besökarna att fundera över vilka grundläggande faktorer med anknytning till resiliens som finns i vår vardag och som vi alla kan påverka.

Den humanitära hjälpen räcker inte till alla som behöver den. Det är situationen i dag. Det skeva förhållandet mellan behoven och de tillgängliga resurserna kommer tyvärr bara att förvärras, i synnerhet på grund av de omfattande konsekvenserna av klimatförändringen.

Någonstans går en gräns, och då den överskrids kommer den humanitära nöden att bli ohållbar. Konsekvenserna av det skulle vara oförutsägbara. Vi måste kunna förhindra att en sådan situation uppstår.

Humanitär hjälp behövs när alla andra åtgärder har antingen försumats eller misslyckats. Beredskapen och de proaktiva förberedelserna har fallerat.

Vi tar översvämningar som ett

exempel. Översvämningsskydd och att förhindra översvämningar är det effektivaste svaret på den utmaning som naturen ställer oss inför. I bästa fall kan översvämningarna förhindras. Det är framförhållning på lång sikt.

Om man inte helt och hållet lyckas förhindra springfloder eller översvämningar i tätbebyggelse, vilket oftast är fallet, pratar man om att minimera skadorna. För att lyckas krävs också proaktiv beredskap för de mest sannolika följderna.

Humanitär hjälp behövs när allt annat har gått åt skogen. Den humanitära hjälpen löser dock inte grundorsakerna till problemen. Syftet med hjälpen är att upprätthålla liv och tillgodose basbehoven.

Om framförhållningen på lång sikt saknas helt och hållet eller genomförs endast delvis överförs ansvaret för att bära konsekvenserna på andra. Att minimera de mest sannolika skadorna är redan mycket dyrare än framförhållning på lång sikt, eftersom det i allmänhet delvis misslyckas. Sandsäckar räcker inte långt.

Det allra dyraste sättet är att försumma framförhållningen helt och hållet och ta itu med problemen först när de slår till med full kraft, såsom det gick med coronapandemin.

Med hjälp av framförhållning bygger man upp resiliens. I den här tidningen använder vi även det svenska ordet motståndskraft.

Det är möjligt att förebygga översvämningar. Genom att bygga på mark som ligger högre upp än vattenmassorna. Bygga översvämningvallar och regleringsbassänger. Skapa och bevara sankmarker. Skydda växtligheten i skydds-zoner, till exempel mangroveskogar.

Förebyggande och beredskap kostar, men enligt FN:s beräkningar utgör investeringarna endast en bråkdel av vad det kostar att reparera skadorna efter en översvämningsskatastrof som slår till med full kraft.

Att se till att katastrofdrabbade samhällen är motståndskraftiga ger enligt Världsbanken, som är specialiserad på att utrota fattigdom och främja hållbar utveckling globalt, en avkastning på 400 procent på de pengar som investeras i det.

Utställningen Mitt i katastrofen på vetenskapscentret Heureka berättar om motståndskraft och dess betydelse. Utställningen uppmanar besökarna att fundera över hur man bäst kan förbereda sig för olika slags hot genom att öka sin egen och samhällets motståndskraft.

I den här tidningen finns det fyra fantastiska teckningar av fyra katastrofer: en översvämning, en storm, en skogsbrand och en jordbävning. I samtliga teckningar finns element som antingen ökar eller minskar motståndskraften i området som beskrivs. ■

När ord kan döda

– utbildning ger trygghet i Niger

Niger är ett land i den södra kanten av Saharaöknen där solen gassar och historien varvas med gamla traditioner. Karg öken i norr och frodig savann i söder. Niger är också ett land som omges av kaos.

Sex av Nigers sju grannländer härjas av konflikter, som också drabbar Niger. Islamistiska och separatistiska (som kräver självständighet) rebellrörelser, våld och osäkerhet präglar gränsområdet mellan Mali, Burkina Faso och Niger, och oroligheterna breder hela tiden ut sig. Förutom av striderna och osäkerheten lider Niger av klimatförändringen. Oregelbundna regnperioder ger upphov till å ena sidan torka och å andra sidan förödande översvämningar.

Den väpnade konflikten, brist på mat, klimatförändringen och begränsade möjligheter till utbildning och arbete är verklighet för många nigerier. Detsamma gäller i största delen av Sahel, det halvtorra område som sträcker sig från Sahara till ekvatorn.

Coronapandemin har förvärrat konflikten och effekterna av det försämrade klimatläget ytterligare. Många människor förlorade sitt arbete, drabbades av störningar i utkomsten eller blev utan löpande inkomster över en natt och det redan sköra samhället stod inför en ny kris mitt under den pågående krisen.

Röda Korsets uppgift är att minska effekterna av dessa kriser och hjälpa människorna att förbereda sig för och klara sig igenom dem. Även om små samhällen inte kan förutspå när en konflikt ska blossa upp eller en katastrof ska inträffa kan de skydda sig själva på olika sätt. Därför är arbetet som de anställda och frivilliga inom Nigers Röda Kors utför särskilt viktigt.

De omkring 10 000 frivilliga inom

Niger

- Huvudstad: Niamey
- Areal:
 - 1 186 408 km²
 - Folkmängd: 22 928 000
 - Folktäthet: 19,3/km²

Fakta:

En tidigare fransk koloni som blev självständig år 1960. Efter det styrdes landet av en militärdiktatur ända fram till 1990-talet. I området förekommer mobiliseringar och våld av väpnade islamistiska rörelser (Boko Haram, al-Qaida).

Niger är ett av världens fattigaste länder. Niger har den högsta nativitetens i världen, och kvinnorna föder i medeltal 7,6 barn. Även befolkningsstillväxten är bland de största i världen, 3,9 procent per år. Nästan 4 miljoner människor behöver humanitär hjälp, och totalt har över en halv miljon människor flytt inom landet och till grannländerna.

Finlands Röda Kors stöder ett resiliensprogram och hälsoarbetet i Niger.

En kvinna bär en matkorg i stadsdelen Tallagué i Nigers huvudstad Niamey.

Nigers Röda Kors arbetar i svåra, komplicerade och ofta farliga förhållanden. De finns i landets alla åtta regioner, från staden Agadez, som är den sista anhalten före den vidsträckta Saharaöknen, i norr till den sömninga huvudstaden Niamey.

Tillsammans med Röda Korsets personal är de frivilliga först på plats för att hjälpa till vid kriser samt förbereda för livet och återhämtningen efter dem. De frivilligas beredskap och den förebyggande utbildning i krishantering som de fått kan rädda människoliv.

I Niger arbetar Finlands Röda Kors tillsammans med Nigers Röda Kors och Internationella Rödakorskommittén (ICRC) för att säkerställa att folk i landet har fått tillräcklig utbildning i kriskommunikation, som kan hjälpa dem att förbereda sig för krisernas olika faser.

Anställda vid Nigers Röda Kors har ett möte före ett besök i områdena Guida och Tallagué.

En kris är en händelse som inträffar plötsligt och överraskande. Den kan äventyra personalens och de frivilligas säkerhet, men också skada Röda Korsets image samt dess förmåga att stödja och nå de människor som behöver hjälp.

En kris är inte endast en nödsituation som gäller någons säkerhet eller rykte, utan den kan också kullkasta ett lands hela socioekonomiska verklighet. För att man ska kunna förutse vilken typ av kris som kan bryta ut, eller åtminstone spåra krisen till dess ursprungskälla, bör så många aktörer som möjligt känna till landets historia, människornas behov i fredstid samt den politiska och sociala dynamik där det lokala Röda Korset verkar.

Med kriskommunikation avses de verktyg, processer och system som måste finnas till för att krisen ska

kunna hanteras innan den blir värre. När man av dessa verktyg utarbetar förberedande anvisningar för en nödsituation skapar man en kriskommunikationsplan. Den innehåller de första stegen man tar när en kris uppkommer, anvisningar för hur man kommunicerar med folket och hur man hindrar krisen från att inträffa på nytt eller åtminstone minskar effekterna av den.

Finlands Röda Kors ordnar utbildningar i kriskommunikation och stöder Nigers Röda Kors i arbetet med att förbättra kommunikationsstrategierna. Nigerierna har lång erfarenhet av arbete i en svår och krisdrabbad miljö. Genom utbildning strävar man efter att öka de befintliga kunskaperna och skapa expertis som stannar i landet efter att FRKs arbete är slutfört.

I en utbildning som nyligen ord-

nades ombads deltagarna att berätta om sina erfarenheter av att hantera en kris (en konflikt, naturkatastrof eller hälsokris). En sådan berättelse kan också vara en helande och stärkande upplevelse. När en anställd från gränsområdet kring staden Maradi mot gränsen till Nigeria berättade hur hen hade ställts inför ett omöjligt val kunde alla de övriga känna igen sig i hens upplevelse.

När hen var en ung lärare anföll två olika väpnade grupper hens by. Istället för att fly beslöt hen sig för att stanna och skydda skolan. Hen stannade inne i skolan och förhandlade med medlemmar ur de båda grupperna, så att hen och hens kollegor tryggt skulle kunna lämna skolan. Den här upplevelsen var en vändpunkt för läraren, som bestämde sig för att ansluta sig till Nigers Röda Kors. Hen hade med egna ögon be-

Barn i stadsdelen Guida, som drabbades hårt av översvämningarna hösten 2021. Uppemot 500 hus förstördes.

vittnat hur man genom att vara opartisk och öppen kan vinna andras förtroende och acceptans, och på så sätt rädda människoliv.

I utbildningarna ska deltagarna identifiera en eventuell kris och bilda team för kriskommunikation med hjälp av exempel, rollekar och simuleringsövningar i likhet med det som läraren berättade för dem. De diskuterar hur man ska verifiera och dela information, analysera omgivningen samt hur man kan använda dessa färdigheter i rätt situationer i sin hemmiljö.

När en kris blossar upp är information livsviktig och kan rädda liv. Informationen borde vara tillgänglig för alla, samstämmig och tillförlitlig. I instabila områden som lider av konflikter kan fel information eller ett felaktigt rykte leda till att en kris tillspetsas och utsätta Röda Korsets

I INSTABILA OMRÅDEN SOM LIDER AV KONFLIKTER KAN FEL INFORMATION ELLER ETT FELAKTIGT RYKTE LEDA TILL ATT EN KRIS TILLSPETSAS OCH ATT MÄNNISKOR UTSÄTTS FÖR LIVSFARA.

anställda och frivilliga samt de hjälpbehövande för livsfara.

Därför uppmanas de som deltar i utbildningarna att grunda ett kristeam, som samlar in, verifierar och delar information när någonting händer. Teamet följer även upp hur samhället klarar krisen. Sådana här övningar baserar sig på krisoperationer som genomförts i verkliga livet, och den kunskap som de gett kan användas i det dagliga arbetet. ■

Tre dagars reservförråd

Också i Finland måste man vara förberedd för situationer där man är tvungen att klara sig hemma några dagar utan el och vatten. Därför borde man ha mat och dryck samt andra förnödenheter hemma för tre dagar.

Din telefon blir utan batteri. Du letar efter laddaren och sätter i kontakten. Ingenting händer. Du provar ett annat uttag. Samma sak, telefonens skärm förblir svart. Du går till ett annat rum och provar. Det finns ingen ström där heller. Du bestämmer dig för att prova andra elapparater. Du slår på en strömbrytare, men ingenting händer. Du ser dig omkring och upptäcker att ingen av elapparaternas signallampor lyser. Det finns ingen el någonstans i bostaden.

Du kikar ut i våningshusets trappuppgång. Ljuset i korridoren tänds inte, och lampan i hissen har slocknat. Du ser genom fönstret att också lamporna i huset och närbutiken mittemot har slocknat. Du hör hur dörrar öppnas i din trappuppgång och att folk frågar om någon har ström. Oroliga människor börjar strömma ut ur ditt hus och grannhuset.

En sådan här situation, det vill säga ett omfattande elavbrott som beror på att stamnätet som omfattar hela Finlands eldistribution ligger nere, är möjlig. Ett långvarigt elavbrott är i själva verket den allra mest sannolika störningen i Finland. En höststorm eller upplega, det vill säga ett tungt snölager, kan i värsta fall ge upphov till en situation där hela samhället stannar.

Innan skadorna blir åtgärdade måste man dock klara sig hemma utan el och vatten. Du kan nämligen inte spola toaletten eller ta vatten ur kranen, eftersom vattenpumparna drivs med el. Du klarar situationen om du är rätt förberedd.

”Beredskapen omfattar anskaffning av vissa förnödenheter samt olika sätt att hålla sig varm när det är kallt och mörkt. Det är också en mental känsla: jag har skaffat varor och samlat information, så om saker och ting går åt skogen är jag iallafall inte helt hjälplös”, säger Sanna Räsänen, kommunikationsexpert vid

BEREDSKAPEN OMFATTAR ANSKAFFNING AV VISSA FÖRNÖDENHETER SAMT OLIKA SÄTT ATT HÅLLA SIG VARM NÄR DET ÄR KALLT OCH MÖRKT.

SPEK, Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland.

Hon ansvarar för kampanjen 72 timmar, det vill säga en beredskapsrekommendation som myndigheter och organisationer specialiserade på beredskap har utarbetat. Det borde alltså finnas sådana livsmedel hemma

för tre dagar som familjen även annars använder. Konserver, kex, flingor och torkad frukt eller nötter. Mat som kan ätas kall eller lagas på stormkök. En batteridrivna radio, en ficklampa, ljus – och en reservström-källa för laddning av telefonen.

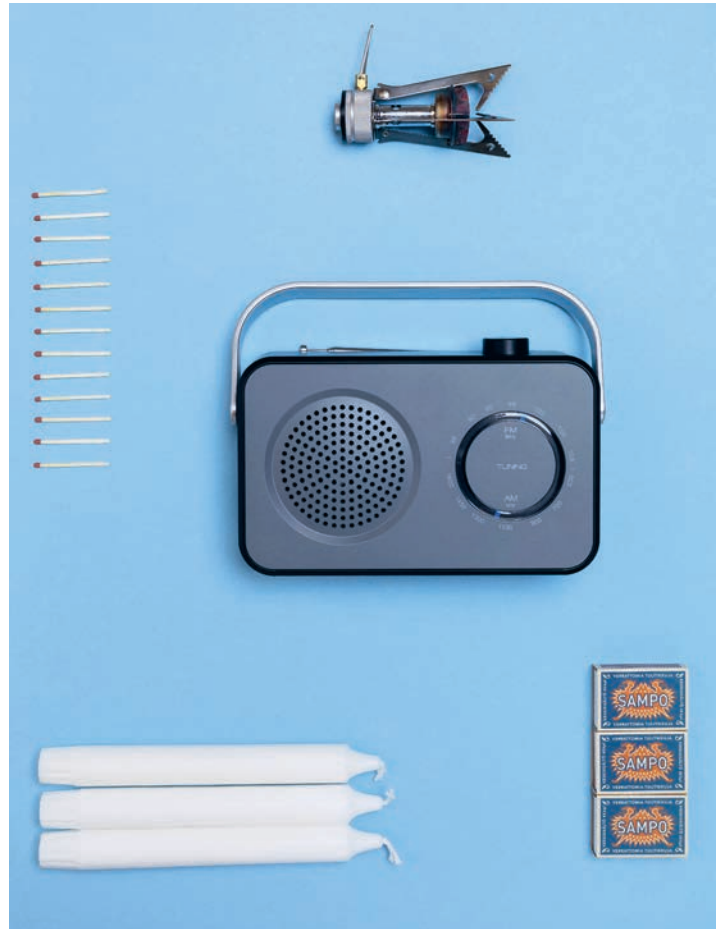
”Det är viktigt att också komma ihåg sällskapsdjuren: se till att det finns mat och vatten till dem. Människor klarar sig ett tag utan vatten eller kan dricka någonting annat, men inte sällskapsdjuren”, säger Räsänen och betonar att beredskapen hemma är de vuxnas och inte barnens ansvar.

Man kan förbereda sig för avbrott i vattenförsörjningen genom att skaffa några liter buteljerat vatten från butiken att ha hemma. I motsats till kranvatten kan det förvaras i flera år tack vare att flaskorna har en ordentlig kork. ”När sista förbrukningsdagen kommer kan du använda flaskan och köpa en ny. Det är en väldigt liten investering och kan rädda sällskapsdjuret om du i sommarhettan plötsligt inte kan få tag på vatten”, säger Räsänen.

Också i städer kan det uppstå hinder för vattendistributionen. Ibland kan det hända att förorenat vatten blandas med dricksvattnet, så att det blir odrickbart. Hemma borde det finnas en tom dunk eller ett ämbar med lock. Under ett omfattande avbrott i vattenförsörjningen ordnar vattenverket platser för tillfällig vattenutdelning, dit man ska ta med sig egna rena kärl.

Under coronatiden har många vant sig vid att ha tillräckligt med främst mat hemma, eftersom man

Det borde finnas sådan mat hemma som familjen också annars äter. Dessutom är det bra att ha en batteridrivna radio, så att man kan lyssna på meddelanden från myndigheter, samt ljus, tändstickor och ett stormkök.

MATEN HÅLLS KALL
I KYLSKÅPET I BARA
NÅGRA TIMMAR EFTER
ATT STRÖMMEN HAR
GÅTT. VID SVALT VÄDER
KAN MATEN FÖRVARAS
OCKSÅ PÅ BALKONGEN.

plötsligt inte har kunnat ta sig till matbutiken själv eller det varit kö för att få hemleverans. Räsänen uppmanar folk att också vara förutseende när det gäller tillgången till läkemedel vid specialsituationer. ”Det borde aldrig få uppstå en sådan situation att du tagit den sista tabletten. Tänk om du blir sjuk just den dagen när du skulle gå till apoteket?”

Beredskap hemma är ingenting nytt. Redan för femtio år sedan utarbetade dåvarande Finlands Befolkningsskyddsorganisation en broschyr för konsumenterna. Det var mitt under kalla kriget, och i anvisningarna avspeglade sig hotet om radioaktivt nedfall samt strålsäkerhet och betydelsen av skyddsrum. På den tiden uppmanades folk att skaffa livsmedel för två veckor.

”I dag är det inte realistiskt att tänka att den urbaniserade befolkningen som bor i flervåningshus och små bostäder skulle kunna förvara mat för ett par veckor. Det finns inga kallkällare längre”, konstaterar Räsänen. Därför är beredskapsrekommendationen på 72 timmar lämplig i dagens samhälle. ”Om beredskapsrekommendationen är längre passiverar den och folk kan uppleva att de inte kan göra någonting.”

I framtiden kommer klimatförändringen att öka mängden extrema väderfenomen. Stormar ökar mängden elavbrott, så beredskap behövs. I ett förråd hemma har Sanna Räsänen en försluten påse som är skyddad från damm, där det finns ämbar med lock, vattenflaskor, vätsserverter och handsprit. Det behövs verkligen inga stora resurser för att vara förberedd, också små gärningar kan ha stor betydelse.

Vid störningssituationer kan även barnen hjälpa andra. De kan hämta en dunk vatten åt en äldre i grannhuset. De kan se efter om någon har fastnat i hissen, prata med och lugna personen samt hämta hjälp.

”Gemenskap är en del av beredskapen, och det känns otroligt fint att kunna hjälpa en annan människa”, vet Räsänen. ”I undantagssituationer blir människor hjältar.” ■

Se till att du har följande hemma:

- flaskvatten, saft och saftsoppor
- färsk frukt, färsk grönsaker och rotfrukter samt konserver
- bröd, knäckebröd, riskakor och skorpor
- frukostflingor, mysl, flingor, nötter och frön
- torkad frukt, till exempel russin, plommon och dadlar
- sylter och puréer
- mjölk och vegetabiliska drycker som kan förvaras i rumstemperatur
- fisk-, kött- och bönkonserver
- snackstänger, kex, choklad och chips.

G-Ö-R D-E-T S-J-Ä-L-V

Uppgifter och text: Minja Lahdelma,
 Vetenskapscentern Heureka.
 Grafik: Jussi Latvala

AVDUNSTNINGSTEST

Det här testet illustrerar avdunstning, kondensation och uppkomsten av regn.

Utrustning:

varmt vatten
 isbitar
 ett stort kärl med vatten
 en glasburk
 plastfolie
 salt
 en tesked

Utförande:

1. Håll varmt vatten i dekanterglaset.
2. Blanda i 1–2 teskedar salt i vattnet tills det löser sig och vattnet blir klart.
3. Håll varmt vatten i det stora kärlet.
4. Håll saltlösningen i det stora kärlet. Nu har du ett ”hav” i det stora kärlet.
5. Placera den tomma glasburken försiktigt mitt i det stora kärlet och förslut kärlet med plastfolie.
6. Placera cirka fem isbitar mitt på plastfolien ovanför glasburken.
7. Nu har du ett hav i det stora kärlet som innehåller lika mycket salt som haven i genomsnitt. Vad händer i kärlet?

GÖR DET SJÄLV-UPPGIFTER

Vetenskapscentret Heureka har producerat en tvärvetenskaplig studiehelhet som lämpar sig för flera olika läroämnen och fördjupar temana för utställningen Mitt i katastrofen. Materialet kan användas av skolor och innehåller mängder av uppgifter som förtydligar olika teman. I tidskriften Riskzoner publiceras några godbitar.

MOLN I EN BURK

Det här testet illustrerar vilka faktorer som behövs för att ett moln ska bildas.

Utrustning:

en glasburk
 varmt vatten
 istärningspåsar
 hårspray

Utförande:

1. Håll varmt vatten i glasburken och sätt på locket.
2. Placera en istärningspåse ovanpå locket.
3. Spraya lätt med hårspray i burken och stäng locket snabbt. Sätt tillbaka istärningspåsen ovanpå locket. Ser du nu ett moln i burken? Vad händer i burken?
4. Öppna till sist burkens lock och se hur molnet smiter ur burken och avdunstar.

Bakgrund:

Moln är vatten i vätskeform eller fast form, det vill säga mycket små droppar eller iskristaller och därför även synliga. Efter att du i experimentet har lagt till varmt vatten stiger varm luft, och med den, vattenånga uppåt i burken, men vi kan inte se det med blotta ögat. För att få ett moln att bildas behöver vi en kondensationskärna. Därför sprayade vi hårspray i glasburken. I naturen fungerar till exempel damm och fin sand som kondensationskärnor.

Motmedel mot klimatångest

Cristian Tissari da Costa är en av de unga aktiva i Röda Korsets frivilliggrupp Klimatpåverkarna. Gruppen sprider information om klimatförändringen och ordnar till exempel skrappromenader. Genom att vara aktiv kan man också lindra klimatångesten.

Cristian Tissari da Costa, 15 år, från Nådendal har sedan han var barn sett nyheter om klimatförändringen och hört sina föräldrar prata om klimatfrågor.

För några år sedan fick nyheter om ungdomars klimatstrejker honom att fundera över om han också borde göra någonting för att bromsa klimatförändringen. Svaret var entydigt.

”Temperaturen stiger, nederbörden ökar, glaciärerna smälter och havsnivån stiger. Vetenskapens budskap är ganska tydligt: nu är sista chansen att förhindra en stor katastrof i framtiden. Om vi inte agerar, vem ska då ta hand om det här?”

För lite mindre än ett år sedan fick Tissari da Costa en möjlighet att påverka, när han såg en annons i sociala medier där Röda Korsets frivilliggrupp Klimatpåverkarna sökte fler deltagare. Tissari da Costa anmälde sig.

Klimatpåverkarna är en riksfattande grupp inom Röda Korset med ett fyrtiotal aktörer i olika åldrar. Gruppen sprider information om klimatförändringen främst i sociala medier, tipsar om klimatevenemang och försöker påverka inom Röda Korset, så att organisationen ska agera mer klimatvänligt.

Gruppen ordnar till exempel skrappromenader, där man plockar upp skräp som slängts i naturen och

uppmuntrar andra att komma med via sociala medier.

Tissari da Costa är med i utvecklingsgruppen med uppgift att hitta på nya sätt att öka klimatmedvetenheten.

”Jag skulle vilja att folk visste vilka konkreta saker de kan göra för att bromsa klimatförändringen. Till exempel matsvinnet är ett stort problem i Finland som många inte förstår.”

Tissari da Costa medger att han inte lider av klimatångest, som många unga upplever.

”SOM FRIVILLIG KAN DU GÖRA GOTT PÅ MÅNGA OLIKA SÄTT OCH SAMTIDIGT HAR DU MÖJLIGHET ATT LÄRA KÄNNA NYA MÄNNISKOR.”

”Naturligtvis funderar jag ibland på vart världen är på väg, men det hjälper att delta i påverkansverksamhet, då jag genom mina egna handlingar kan främja klimatvänlighet. Det är terapeutiskt.”

FRIVILLIGARBETE BELÖNAR

Trots sin unga ålder kan Tissari da Costa kalla sig en veteran inom Röda

Röda Korsets ungdomsverksamhet

- Personer i alla åldrar kan delta i Röda Korsets verksamhet. Många grupper inom frivilligarbetet är öppna också för ungdomar.
- På Röda Korsets lokala avdelningar finns det grupper för både 13–17-åringar och 18–28-åringar.
- De unga kan till exempel delta i vänverksamhet, vara ledare för läger och klubbar för unga i yngre tonåren, träna i första hjälpen- och beredskapsgrupper, delta i kommunikationen på sociala medier, bli bösinsamlare och delta i den internationella ungdomsverksamheten.
- Gruppen Klimatpåverkarna är öppen för personer i alla åldrar.
- Mer information: rodakorset.fi/bli-frivillig.

Korset. Han kom i kontakt med organisationen för några år sedan, när han var prao på en av Röda Korsets mottagningscentraler.

Därifrån gick han vidare till Röda Korsets första hjälpen-verksamhet och ungdomskommittén i Egentliga Finlands distrikt. Han har också varit med och väglett folk vid coronavaccinationerna i Åbo mässcentrum.

GNISTAN TILL ATT HJÄLPA TÄNDES REDAN I BARNDOMEN

”Jag bodde tio år i Moçambique och såg mycket orättvisa, våld och lidande. När jag växer upp vill jag bli infektionsläkare i ett utvecklingsland”, säger han.

Frivilligarbetet är meningsfullt, och därför rekommenderar han det även åt andra.

”Röda Korsets verksamhet är på det sättet fin att man alltid hittar någonting att göra som passar ens eget tidsschema och välbefinnande. Som frivillig kan du göra gott på många olika sätt och samtidigt har du möjlighet att lära känna nya människor.” ■

Efter grundskolan har Cristian Tissari da Costa för avsikt att först studera till akutvårdare och sedan försöka komma in på en medicinsk utbildning. Som vuxen vill han arbeta som infektionsläkare i ett utvecklingsland.

G-Ö-R D-E-T S-J-Ä-L-V

Uppgifter och text: Minja Lahdelma,
Vetenskapscentern Heureka.
Grafik: Jussi Latvala

ÖVERSVÄMNINGSSIMULATOR

Inom skyddet mot översvämningar används i första hand förebyggande metoder, såsom byggplanering och rekommendationer i anknötning till planläggning. I det här testet kan du prova olika faktorer som påverkar mottagligheten för översvämningar och hur allvarliga de eventuella översvämningsskadorna blir.

Utrustning:

en aluminiumform	en sax
en mugg	ett stort plastkärl
modeller	böcker eller liknande för att skapa en lutningsvinkel.
tejp	
penor	
papper	

Gör så här:

1. Forma en flodfåra av modelleran i aluminiumformen. Placera formen inuti det stora plastkärlet och höj kärlets ena ända genom att placera en bok under den.
2. Bygg hus av pappret och placera dem på olika ställen längs floden.
3. Prova först med ett lugnt flöde: håll vatten från koppen så att det hålls i flodfåran.
4. Prova att skapa en översvämning: håll snabbt en stor mängd vatten.
5. Undersök om det har uppstått några skador.
6. Lägg vid behov till lösningar som används inom skyddet mot översvämningar i flodfåran, till exempel en översvämningsskanal (en kanal som leder från flodfåran) och en översvämningssvall (en upphöjd älvbrant).
7. Prova olika alternativ.

JORDBÄVNINGSSIMULATOR

Vid jordbävningar är förutseende en viktig del i att förebygga eventuella skador. Följande test illustrerar hur man genom att tillämpa kunskaper i matematik och naturvetenskap kan göra byggnader mer hållbara.

Utrustning:

- 2 böcker/träskivor
- 4 gummibollar
- 4 gummiband

Gör så här:

1. Placera två böcker/skivor på varandra.
2. Fäst ihop böckerna/skivorna med gummiband. Placera gummibandet runt böckerna. Två gummiband i vardera ändan.
3. Placera de fyra gummibollarna mellan böckerna. Det är en god idé att placera bollarna ungefär i mitten.
4. Nu är jordbävningssunderlaget 5. färdigt.

Testa: Bygg ett hus som tål en jordbävning.

Utrustning:

- underlaget
- häftmassa, tejp eller annat fästmaterial, träpinnar/byggklossar/sugrör eller andra material som finns till hands
- en sax

Din uppgift är att bygga ett så högt hus som möjligt på jordbävningssunderlaget. Undersök det färdiga husets hållfasthet genom att skapa underlaget. Gör vid behov ändringar i byggnaden.

Undersök till exempel vilken konstruktion som håller bäst: en triangulär eller en fyrkantig.

Vad skulle hända om det blev översvämning i Åbo?

Förra sommaren översvämmades byar runt om i Europa, och också i Finland förbereder man sig för översvämningar. I Åbo har frivilliga utarbetat en plan med hjälp av vilken invånare och stugägare i översvämningshotade områden kan evakueras på bara några timmar.

I sar har bildat en damm vid Moisioikoski i Salo. Vattnet har stigit så högt att det bildats översvämningar i närheten av stadens centrum. Frivilliga från Röda Korset och Frivilliga räddningstjänsten Vapepa har larmats för att hjälpa till.

Riitta Salonen, beredskapsfrivillig vid Röda Korsets avdelning i Salo, ropar åt några äventyrslystna som klättrat upp på isdammen att klättra ner. Försvarsmakten är på väg för att spränga isvallen.

”De tror att de är odödliga”, säger Salonen förargat.

Skador och andra bekymmer kunde undvikas tack vare god beredskap – och de frivilligas disciplin.

En av hängbroarna över ån Uskela, som rinner genom Salo, har tagits bort redan tidigare, eftersom isflak hotade att dra den med sig och orsaka fara. Senare byggdes stenhällar i ån som krossar isen, och vårfloederna borde inte längre störa stadsbornas vardag.

Översvämningarna i ån gjorde att man också på Röda Korsets avdelning i Åbo blev medveten om att man måste vara bättre förberedd än tidigare.

”När vattnet steg i Salo identifierades översvämning som en risk också här hos oss”, säger Mika Vilpo, ledare för första hjälpen- och beredskapsverksamheten.

Förra sommaren visade nyhetsbilderna hus som störtat samman och översvämmade byar i västra Europa. Även i Finland frågade man sig om vattnet skulle kunna stiga och orsaka lika svåra översvämningar. Österbotten är känt för sina vårflooder, och där kan stigande vattennivåer förstöra odlingar och hem. På grund av klimatförändringen är man tvungen att förbereda sig för översvämningar också på andra håll i landet, och det är Egentliga Finland ett bra exempel på.

Finlands Röda Kors är indelat i tolv distriktsorganisationer med totalt nästan 500 avdelningar runt om i landet. Avdelningen i Åbo är den första av Röda Korsets avdelningar i Egentliga Finland som har förberett sig för översvämningar genom planering. Vilpo ger ett tips: när man gör upp planer är det klokt att fundera över hurdan hjälp Röda Korset kan ge. På så sätt blir beredskapen effektiv.

”Till exempel översvämningar, olyckor i kollektivtrafiken och eldsvådor är olika slags olyckor, men samtliga kräver evakuering. Det behövs dock inte separata evakueringsplatser för dem, utan samma plats kan användas vid olika olyckor”, förklarar Vilpo.

”Och till exempel vid översvämningar och omfattande elavbrott

behövs frivilliga för att gå från dörr till dörr och fråga hurdan hjälp som behövs i hemmen.”

En omsorgsfullt sammanställd beredskapsplan hjälper de frivilliga att agera rätt när en olycka eller en naturkatastrof inträffar. Runt om i Finland upprättar Finlands Röda Kors anställda och frivilliga planer, där riskerna i det egna området kartläggs. I planen anges också hur man ska hjälpa när en olycka eller en naturkatastrof inträffar.

I Åbo skulle en översvämning kunna blockera vägar, och vatten som strömmar in i hamnområdet skulle kunna hindra passagerare från att ta sig ombord på fartygen. I den bebodda skärgården skulle vattnet kunna stiga ända upp till husen. En översvämning skulle inte utgöra någon livsfara, men skulle inverka på människornas vardag på många olika sätt.

Om det blev översvämningar i Åbo skulle de frivilliga vara beredda att hjälpa till. Avdelningen skulle snabbt kunna kalla in cirka 30 frivilliga hjälpare. På några timmar skulle de kunna ordna evakuering och registrering av de evakuerade, nödinkvartering inklusive sängar och möjligheter att tvätta sig, torra kläder, mat, varma drycker samt psykiskt stöd.

”Med hjälp av planen kan vi starta ett evakueringscenter i vilken lokal

Mika Vilpo är ledare för beredskaps- och första hjälpen-verksamheten vid Finlands Röda Kors avdelning i Åbo. En av avdelningens nyckelfrivilliga med andra ord.

VEM SOM HELST KAN GÅ TILL ÖVERSVÄMNINGSCENTRETS WEBBPLATS FÖR ATT SE HUR HÖG RISKEN FÖR ÖVERSVÄMNING BEDÖMS VARA I ENS EGNA HEMTRAKTER.

som helst som myndigheterna ställer till vårt förfogande. Vi har övat på att starta ett evakueringscenter. Platserna är hemliga”, berättar Vilpo.

I Åbo har flera beredskapsövningar ordnats, så Vilpo kan uppskatta hur många frivilliga som skulle komma för att hjälpa till. Om det skulle behövas fler frivilliga kunde de tillkallas från ett större område. Man vet att flest frivilliga dyker upp dagtid på helger, eftersom det är svårare för de frivilliga att lämna sina förvärsarbeten på vardagar.

”Ändå kan vi börja hjälpa vid vilken tidpunkt som helst på dygnet”, säger Vilpo.

När en översvämmning eller en olycka inträffar kommer den utrustning som behövs för hjälparbetet från Röda Korsets logistikcentral i Kalkku i Tammerfors. Därifrån skickas biståndsmaterial också till utlandet. Egentliga Finlands distrikt och

dess avdelningar har också kläder och sängar i ett eget lager, för att hjälparbetet ska komma igång.

Räddningsarbetet är uppdelat så att Röda Korsets viktigaste uppgift är att hjälpa människor och ta hand om dem. Frivilliga räddningstjänsten (Vapepa) kommer vanligtvis för att dela ut mat och dryck. Räddningstjänsten kan också skydda bostäder från vattnet och till exempel fylla sandsäckar att bygga översvämningsbarriärer av.

De frivilliga som Röda Korset larmar ingår i Frivilliga räddningstjänstens nätverk. Via nätverket får man mer utrustning och fler utbildade frivilliga till platsen. Dessa frivilliga har många olika slags hjälpfärdigheter och kommer från olika räddningsorganisationer.

I Åbotrakten kan andra situationer som kräver evakuering vara till exempel omfattande elavbrott på

grund av en storm, eldsvådor och olyckor i båt- eller flygtrafiken.

Extrema väderfenomen till följd av klimatförändringen är en av drivkrafterna bakom beredskapen. I Åbo är det mest sannolikt att en översvämmning skulle uppstå på hösten om kraftiga regn och stormar till sjöss förde vattenmassor upp på land.

Vilpo öppnar en översvämningskarta som baserar sig på riskbedömningar som Översvämningscentret gjort. Vem som helst kan gå till Översvämningscentrets webbplats för att studera den.

På kartan kan man se hur hög översvämningsrisken bedöms vara i ens egna hemtrakter eller i den kommun där man har sin stuga. För de som bor i områden med risk för översvämmning är det bra att fundera över hur de kan förbereda sig om vattnet skulle börja stiga. ■

Varpu Salmenrinne presenterar studiematerialet Riskzoner på mässan Educa i Helsingfors i januari 2020.

Det förnyade undervisningsmaterialet Riskzoner tar upp globala utmaningar i skolorna

Röda Korset har nu förnyat sitt undervisningsmaterial Riskzoner. Med hjälp av studiehelheten ges eleverna möjlighet att sätta sig in i de utmaningar och risker som mänskligheten står inför, såsom naturkatastrofer, konflikter, klimatförändringen och flyktingskap. Tre nya risker har lagts till i undervisningsmaterialet: vatten, mat och terrängbränder. Materialet är avsett främst för högstadier och gymnasier, men vem som helst kan fördjupa sig i riskerna i världen med hjälp av det mångsidiga informationspaketet.

Helheten Riskzoner har tagits fram till stöd för den globala fostran i de finländska skolorna. Materialet hjälper eleverna att förstå världen och mänsklighetens gemensamma problem som påverkar oss alla nu och i framtiden.

”Materialet Riskzoner åskådliggör olika verkligheter som människor runt om i världen lever i för eleverna och främjar deras världsmedborgarskap. Dessutom syftar materialet till att väcka en vilja hos eleverna att arbeta aktivt för en mer rättvis, jämlik och hållbar framtid”, säger Tiia-Riina Viinikainen, koordinator för samarbetet med skolor och läroanstalter vid Finlands Röda Kors.

VEDERHÄFTIG OCH TILLFÖRLITLIG INFORMATION

Materialet Riskzoner ger skolorna Röda Korsets expertis och tillförlitliga information på ett visuellt tilltalande sätt till stöd för undervisningen. ”Vi har sammanställt information om globala fenomen, som majoriteten av eleverna säkert känner till från media, men som de nödvändigtvis inte har rätt förståelse för eller

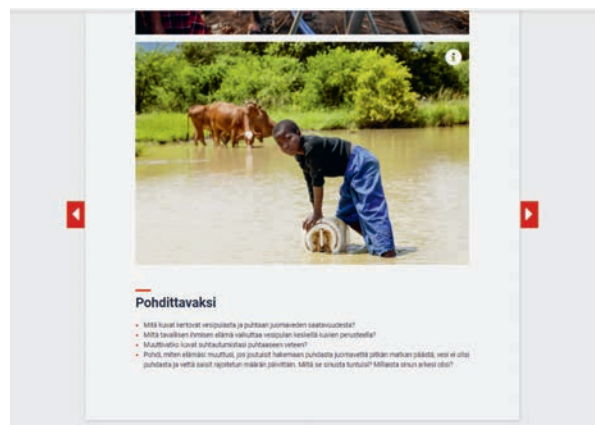
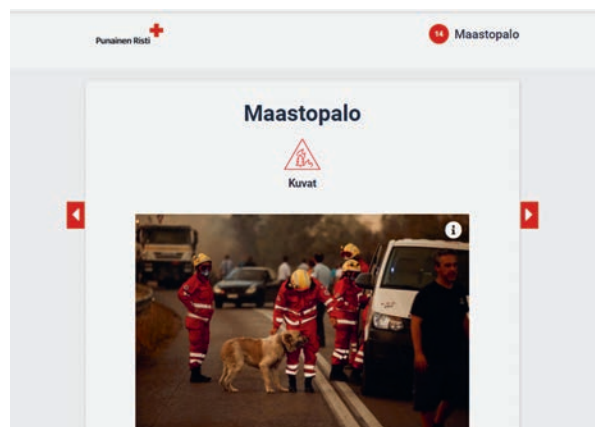
egen erfarenhet av”, säger Viinikainen.

Helheten stöder mycket tvärvetenskapligt lärande som överskrider läroämnesgränserna. Fakta, bilderna, infografiken och videorna i undervisningsmaterialet Riskzoner ger mångsidig information om olika riskområden i världen. Materialet kan användas som sådant inom större lektionshelheter eller så kan valfria delar av det användas för att stimulera undervisningen.

”Utöver fakta lyfter man i materialet fram människors verkliga upplevelser av fenomenen, vilket hjälper eleverna att förstå att fenomenen inte enbart handlar om siffror och statistik, utan att de påverkar de människor och samhällen som drabbas av dem på ett övergripande plan. Förutom att öka kunskaperna är ett av syftena med materialet att öka empatin”, fortsätter Viinikainen.

ANVÄNDARVÄNLIGT OCH AKTUELLT

I innehållet i den förnyade versionen av materialet har man bland annat lagt till flera nya dimensioner, aktuell

Det har även satsats på bilder av hög kvalitet i materialet.

grafik och ett finländskt perspektiv i beskrivningen av riskerna.

Materialet Riskzoner kräver inga förberedelser av läraren, utan det kan användas direkt. Genom att logga in får läraren tillgång till extra stöd och innehåll specifikt för lärare. Uppgifterna i materialet stöder elevernas läsförståelse och tankar om sin egen världsbild, och en av de främsta fördelarna med materialet är att det är trespråkigt – det finns versioner på finska, svenska och engelska. ■ www.sproppimateriaalit.fi

Haitiern Judelande
Jusep, 23, installerar
elledningar i Röda
Korsets fältsjukhus
i Les Cayes.

Bild: Adriano Valentini / IFRC

Röda Korset

Finlands Röda Kors
Fabriksgatan 1a
00140 Helsingfors
Tel 020 701 2000

www.rodakorset.fi
www.sroppimateriaalit.fi

Stöds av Finlands
utvecklingssamarbete

